

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันโลกได้พัฒนาเข้าสู่ยุคสังคมข่าวสาร การสื่อสารด้านต่าง ๆ สามารถทำได้โดยผ่านระบบโทรคมนาคมและเทคโนโลยีที่ทันสมัย ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่กำลังพัฒนาสู่ความทัดเทียมกับนานาประเทศ การขยายตัวทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง รวมทั้งการรับเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาเพื่อพัฒนาประเทศ ทำให้รูปแบบการรับข่าวสารทางสังคมได้เปลี่ยนแปลงไป

ในสังคมกำลังพัฒนาอย่างเช่นประเทศไทยนั้น สื่อมวลชนมีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาประเทศ เพราะการสื่อสารและสื่อมวลชนได้เข้ามามีบทบาทในการกระจายข่าวสารที่ทันสมัยต่าง ๆ มากขึ้นตลอดเวลา และในบรรดาสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ อาจจะได้ถือว่าวิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อมวลชนประเภทหนึ่งที่เหมาะสมกับความต้องการของสังคมในปัจจุบันอย่างยิ่ง เพราะเป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงประชาชนได้มากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากสื่อวิทยุกระจายเสียงมีข้อได้เปรียบสื่อประเภทต่าง ๆ หลายประการ เป็นต้นว่า วิทยุมีข้อได้เปรียบสื่อสิ่งพิมพ์ในแง่ที่ว่า คนที่ไม่มีการศึกษา อ่านหรือเขียนหนังสือไม่ได้ก็สามารถที่จะเข้าใจเนื้อหาที่นำเสนอผ่านสื่อวิทยุได้โดยง่าย และวิทยุก็มีข้อได้เปรียบโทรทัศน์ในเรื่องของราคาที่ถูกลงกว่า ทำให้คนทุกชนชั้นสามารถเป็นเจ้าของได้ อีกทั้งยังสะดวกในการพกพาไปในที่ต่าง ๆ และผู้ฟังวิทยุสามารถทำกิจกรรมอื่น ๆ พร้อมกับการฟังไปได้อีกด้วย (ฤทัย กำแพง , 2539) นอกจากนี้สื่อวิทยุกระจายเสียงยังสามารถเข้าไปถึง แม้นท้องถื่นซึ่งสื่ออื่นไม่สามารถเข้าไปถึง โดยสามารถนำเสนอข่าวสารที่รวดเร็วทันเหตุการณ์ มีความถูกต้องและความน่าเชื่อถือสูงให้กับผู้ฟัง ดังนั้นสื่อวิทยุกระจายเสียงจึงมีความสำคัญในฐานะสื่อมวลชนประเภทหนึ่งซึ่งทำหน้าที่เผยแพร่ความรู้ ข่าวสารและความบันเทิงไปสู่ประชาชนได้อย่างกว้างขวางมากที่สุด (จุฬพล รอดคำดี , 2522) และด้วยเหตุนี้เอง ทำให้ตลอดระยะเวลากว่า 70 ปี ที่ผ่านมา จำนวนของสถานีวิทยุกระจายเสียงในประเทศไทยเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างมากมาย จนปัจจุบันมีทั้งหมด 524 สถานี (กรมประชาสัมพันธ์, 2542)

รายการวิทยุกระจายเสียงในประเทศไทยมีหลายประเภทด้วยกันไม่ว่าจะเป็นรายการเพลง รายการสัมภาษณ์ รายการสนทนา ฯลฯ ซึ่งรายการวิทยุส่วนใหญ่ก็นั้น มักเป็นรายการเพลง แต่มีรายการวิทยุอีกประเภทหนึ่งที่น่าสนใจและค้นพบได้น้อยมากทางรายการวิทยุกระจายเสียง นั่นคือ รายการสนทนาหรือพูดคุย (Talk Show Program) ซึ่งรายการประเภทนี้ปรากฏครั้งแรกในประเทศสหรัฐอเมริกา ที่สถานีเค เอ บี ซี (KABC) คลื่นเอ เอ็ม (AM) เมืองลอสแอนเจลิส มลรัฐแคลิฟอร์เนีย โดยเนื้อหาของรายการดังกล่าวเป็นการพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองและสถานการณ์ข่าวประจำวัน ซึ่งมีกลุ่มผู้ฟังเป็นคนที่ทำงาน (Blue - collar) และคนที่เกษียณจากการทำงานไปแล้ว จนกระทั่งในช่วงปี ค.ศ. 1985 สถานีวิทยุกระจายกว่า 100 สถานี จึงเริ่มมีการจัดรายการพูดคุยเกี่ยวกับกีฬา รถยนต์ คอมพิวเตอร์ อาหาร สุขภาพ การท่องเที่ยว รวมทั้งด้านบันเทิงมากยิ่งขึ้น (Michael C. Keith, 1997)

ในส่วนของรายการวิทยุประเภทรายการสนทนาในประเทศไทยนั้น เริ่มมีขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2495 ซึ่งได้มีการจัดตั้งสถานีทดลอง 1 ป.ณ. ของกรมไปรษณีย์ การดำเนินรายการประกอบด้วยการเล่นเพลงจากแผ่นเสียงและการจัดให้คนอ่านบทความจากหนังสือต่าง ๆ (ผศ.ขวัญเรือน กิติวัฒน์, 2526) การจัดรายการในลักษณะนี้ อาจารย์จำนง รังสิตกุล ได้กล่าวไว้ในหนังสือสนทนาพาทีว่า

“อาจารย์ตุ้ย (ศาสตราจารย์ ดร. ม.ล. ตูย์ ชุมสาย ณ อยุธยา) และอาจารย์เจริญพันธ์ (คุณเจริญพันธ์ ชุมสาย ณ อยุธยา) ได้เริ่มจัดรายการนำสมัยโดยออกทาง 1 ป.ณ. โดยเป็นรายการวิทยุแบบรายการอภิปราย (Panel Discussion) ของอเมริกัน”

โดยตัวอาจารย์จำนง รังสิตกุล เองก็ได้ทำรายการวิทยุแบบ BRAINS TRUST ของอังกฤษ ทางสถานีวิทยุ 1 ป.ณ. เช่นกัน (จำนง รังสิตกุล, 2516) ซึ่งรายการวิทยุแบบรายการอภิปรายหรือแบบ BRAINS TRUST นั้น ก็จัดเป็นรายการวิทยุแบบรายการสนทนาอีกรูปแบบหนึ่ง

นอกจากนี้ รายการวิทยุแบบรายการสนทนาอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งเกิดขึ้นในช่วงแรกเช่นกัน ก็คือ “ข่าวชาวบ้าน” ซึ่งเป็นการนำเสนอข่าวทางวิทยุที่ผู้จัดรายการนำข่าวมาเล่าโดยรายการสนทนาในรูปแบบนี้ได้เริ่มจัดรายการข่าวทางวิทยุครั้งแรกที่สถานีวิทยุ ท.อ.

ทุ่งมหาเมฆ ในปี พ.ศ. 2498 เป็นการนำข่าวจากหนังสือพิมพ์เสียงอ่างทองมาเสนอทางวิทยุในเวลาเช้า โดยตั้งชื่อรายการว่า “ข่าวสี่มุมบ้าน” เนื้อหาเป็นข่าวอาชญากรรมและข่าวอุบัติเหตุและในตอนสายเสนอรายการ “ข่าวสี่มุมเมือง” เนื้อหาเป็นข่าวในวงราชการ สง่า อารัมภีร์ ได้นำข่าวมาเขียนถ้อยคำหยอกล้อต่าง ๆ เพิ่มเติมเข้าไป และผู้อ่านก็ทำเสียงหยอกล้อตามที่เขียนไว้ ซึ่งผู้ฟังเรียกข่าวประเภทนี้ว่า “ข่าวชาวบ้าน” (อรัญญา มิ่งเมือง, 2535)

การจัดรายการวิทยุประเภท “ข่าวชาวบ้าน” มีการเสนอข่าวด้วยถ้อยคำสำเนียงที่ชาวบ้านทั่วไปใช้กัน ทำให้เข้าใจง่าย ไม่เป็นทางการ ประกอบกับผู้เล่าใช้น้ำเสียงที่เป็นกันเองกับผู้ฟังเหมือนการพูดคุยเรื่องราวต่าง ๆ ให้ฟัง ในการเสนอข่าวจะมีการสอดแทรกมุขตลกเข้าไปในขณะที่เล่าถึงเหตุการณ์ข่าวนั้น ๆ เพื่อให้ผู้ฟังเกิดอารมณ์ขัน โดยมุขตลกที่ปรากฏในรายการจะเป็นการใช้ถ้อยคำที่มีความหมาย 2 แง่ 2 มุม คำพูดที่ใช้จะเปิดโอกาสให้ผู้ฟังตีความหมายกันเอง บางครั้งมีการหยอกล้อบุคคลอื่น อาจจะเป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องในการทำงานด้านข่าว หรือการหยอกล้อบุคคลในข่าว โดยวิธีการเลียนเสียงและคำพูดหรือแม้กระทั่งนำเรื่องราวต่าง ๆ มาเล่าแทรกในขณะที่เล่าข่าวหรือระหว่างช่วงที่ต่อข่าว เรื่องที่นำมาเล่า มักจะเป็นเรื่องแปลก ๆ และเบาสมองที่ทำให้ผู้ฟังรู้สึกผ่อนคลาย การเล่าข่าวโดยนำอารมณ์ขันมาช่วยให้เกิดความบันเทิงในการนำเสนอ จึงเป็นการจัดรายการที่เหมาะสมกับการรับฟังของชาวบ้าน

อย่างไรก็ดีเป็นที่น่าสังเกตว่ารายการสนทนารูปแบบต่าง ๆ ในช่วงแรกนั้นมักพบว่าในคลื่นกระจายเสียงระบบเอเอ็มมากกว่าเอฟเอ็ม ทั้งนี้ส่วนหนึ่งน่าจะเกิดจากลักษณะของคลื่นกระจายเสียงระบบเอเอ็มและเอฟเอ็มที่มีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ลักษณะของคลื่นกระจายเสียงระบบเอเอ็มนั้น มีช่องสัญญาณคลื่นแคบ จึงเหมาะกับการจัดรายการสนทนามากกว่าการจัดรายการดนตรี ซึ่ง อูบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ (2542) ได้ใช้รายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ว่า

“...แถบคลื่นความถี่ปานกลางสำหรับส่งวิทยุระบบเอเอ็ม สามารถกระจายเสียงได้ไกล แต่ก็มีคลื่นแทรก เสียงไม่คมชัด เพราะช่องสัญญาณคลื่นกำหนดไว้ค่อนข้างแคบเหมาะกับการกระจายเสียงพูด เช่น รายการข่าว การอภิปราย หรือสนทนา มากกว่ารายการดนตรีหรือเพลงซึ่งต้องการช่องสัญญาณที่กว้างสำหรับรองรับความถี่ของเสียงดนตรีสูง ๆ รายการดนตรีจากแผ่นเสียงและการแสดงสดที่ออกอากาศทางสถานีวิทยุเอเอ็มจึงขาดความไพเราะ และสุนทรีรสดีน้อยกว่าเสียงจริงมาก...”

และด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงมีส่วนทำให้รายการสนทนารูปแบบต่าง ๆ เริ่มเกิดขึ้นในวิทยุคลื่นกระจายเสียงระบบเอเอ็มเป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่การจัดรายการสำหรับระบบเอฟเอ็มจะเน้นรายการเพลงและข่าวสารเป็นสำคัญ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2534) ซึ่งต่อมาในช่วงระหว่าง พ.ศ. 2525 – 2535 สถานีวิทยุในระบบเอฟเอ็มได้มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว จนอาจจะกล่าวได้ว่าลักษณะของการก้าวกระโดด คือ จาก 51 สถานี เป็น 247 สถานี ในจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ (ไม่นับรวมในกรุงเทพมหานคร) (อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, 2542) และด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้คลื่นวิทยุกระจายเสียงระบบเอฟเอ็ม ซึ่งแต่เดิมมักมีเพียงรายการเพลง รายการข่าว เกิดรายการวิทยุประเภทต่าง ๆ ขึ้นมากมายเพื่อเป็นตัวเลือกและสนองตอบความต้องการของกลุ่มผู้ฟัง และส่งผลให้เกิดการแข่งขันระหว่างรายการวิทยุกันสูงมากตามไปด้วย และเมื่อเกิดการแข่งขันกันสูง รายการวิทยุต่าง ๆ ต้องพยายามหารูปแบบใหม่ ๆ ที่น่าสนใจ เพื่อจะดึงดูดกลุ่มผู้ฟัง

ในส่วนของรายการวิทยุประเภทสนทนาซึ่งแต่ก่อนมักอยู่ในคลื่นวิทยุกระจายเสียงระบบเอเอ็มนั้น ก็ได้มาปรากฏในคลื่นวิทยุกระจายเสียงระบบเอฟเอ็ม และได้มีการเพิ่มจำนวนขึ้นมากมาย โดยเฉพาะรายการสนทนาประเภทสนทนาบันเทิง ดังนี้

รายการ “เฟื่องอารมณ์” ดำเนินรายการโดยคุณชลิต เฟื่องอารมณ์ วันอาทิตย์ เวลา 20.30 – 24.00 น. โดยรูปแบบเป็นลักษณะการตอบจดหมายและพูดคุยในลักษณะเป็นกันเอง

รายการ “168 ชั่วโมง” ทางสถานีวิทยุ เอฟ เอ็ม 89 เมกกะเฮิรตซ์ แฟชั่นเรดิโอ (Fashion Radio) วันอาทิตย์ เวลา 22.00 – 02.00 น. เป็นลักษณะการพูดคุยในรูปแบบเป็นกันเอง โดยหัวข้อที่พูดคุยจะเป็นเรื่องราวของวงการบันเทิงเป็นหลัก

รายการ วี คาเฟ่ (V Café) ทางสถานีวิทยุ เอฟ เอ็ม 104.5 เมกกะเฮิรตซ์ วี เอฟ เอ็ม (V FM) วันอาทิตย์ เวลา 21.00 – 24.00 น. เป็นลักษณะการสัมภาษณ์ศิลปิน ดารา นักร้อง โดยมีรูปแบบสนทนากันไม่เป็นทางการ

รายการ “สยามกีฬาคาเฟ่” ทางสถานีวิทยุ เอฟ เอ็ม 99 เมกกะเฮิรตซ์ สปอร์ต เรดิโอ (Sport Radio) วันพฤหัสบดี เวลา 22.00 – 24.00 น. เป็นลักษณะการพูดคุยแบบสนุกรสนานโดยมีหัวข้อที่สำคัญ คือ กีฬา

รายการ “ดีดคล้อยปากชอย แซด ” ทางสถานีวิทยุ เอฟ เอ็ม 88.5 เมกกะเฮิรตซ์ คลื่น แซด (Z) วันอาทิตย์ เวลา 20.30 – 24.00 น. เป็นลักษณะสัมภาษณ์ศิลปิน ดารา นักร้อง ที่มีรูปแบบสนุกรสนานและไม่เป็นทางการ

รายการ บ๊อบบี้ แอนด์ เดอะ แก๊งค์ (Bobbie & The Gang) หรือรายการ “โซวดีก” ทางสถานีวิทยุ เอฟ เอ็ม 102.5 เมกกะเฮิรตซ์ แชนแนล วี เรดิโอ (Channel V Radio) วันเสาร์ เวลา 24.00 – 05.00 น. เป็นลักษณะการพูดคุย โดยนำเสนอประเด็นที่น่าสนใจ สำหรับกลุ่มเป้าหมาย คือ วัยรุ่น

รายการ แซท แอนด์ ซัน 2000 (Sat & Sun 2000) ทางสถานีวิทยุ เอฟ เอ็ม 90.5 เมกกะเฮิรตซ์ วันอาทิตย์ เวลา 20.30 – 23.00 น. เป็นรายการตอบจดหมายและพูดคุยอย่างเป็นกันเอง โดยมีหัวข้อที่สำคัญเกี่ยวกับภาพยนตร์

รายการ “ถามมาซิจะ...โดน” ทางสถานีวิทยุ เอฟ เอ็ม จ.ส. 103 เมกกะเฮิรตซ์ วันจันทร์ – วันศุกร์ เวลา 20.30 – 23.00 น. เป็นลักษณะพูดคุยแบบกันเอง โดยยกประเด็นที่น่าสนใจที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมาเป็นหัวข้อในการพูดคุย

รายการต่าง ๆ ที่กล่าวมานั้น ส่วนใหญ่จะมีอายุของรายการไม่เกิน 2 ปี คงมีเพียง 2 รายการเท่านั้น คือ รายการแซท แอนด์ ซัน 2000 (Sat & Sun 2000) และรายการ ถามมาซิจะ...โดน ที่ยังคงดำเนินรายการมาจนถึงปัจจุบัน

รายการ แซท แอนด์ ซัน 2000 (Sat & Sun 2000) เป็นรายการวิทยุประเภทสนทนาบันเทิงที่มีอายุการดำเนินรายการยาวนานถึง 14 ปี โดยเริ่มจัดเมื่อ พ.ศ. 2528 ชื่อเดิม คือ รายการ แซท แอนด์ ซัน (Sat & Sun) มีผู้ดำเนินรายการ 2 ท่าน คือ “น้าหนุ” และ “น้ารงค์” โดยในช่วง 2 – 3 ปีแรกจะเป็นลักษณะของรายการเพลงเสียเป็นส่วนใหญ่และผู้ดำเนินรายการจะผลัดกันจัด

รายการคนละวัน ต่อมาเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำเนินรายการให้เป็นลักษณะรายการวิทยุรูปแบบสนทนาบันเทิง โดยเชิญ “น้ามาลี” มาร่วมดำเนินรายการด้วย ซึ่งเนื้อหาการพูดคุยจะเป็นลักษณะสบาย ๆ และเกี่ยวกับภาพยนตร์เป็นหลัก สำหรับบทบาทของผู้ดำเนินรายการแต่ละคนจะมีลักษณะเฉพาะตัว มีความคิดเป็นของตนเอง ทำให้รายการอยู่ในลักษณะการปะทะคารมในแต่ละหัวข้อการสนทนา พร้อมสอดแทรกทัศนคติส่วนตัวลงไป ทำให้รายการมีความสนุกสนาน ซึ่งในปัจจุบัน รายการ แซท แอนด์ ซัน (Sat & Sun) เปลี่ยนชื่อเป็น รายการ แซท แอนด์ ซัน 2000 (Sat & Sun 2000) ออกอากาศทางสถานีวิทยุ เอฟ เอ็ม 90.5 เมกกะเฮิรตซ์ วันเสาร์ – วันอาทิตย์ เวลา 20.30 – 23.00 น. โดยมีการเพิ่มผู้ดำเนินรายการอีก 2 ท่าน คือ “พี่สาว” และ “พี่อ้อย”

รายการ “ถามมาซิ... โดน” เป็นรายการวิทยุประเภทสนทนาบันเทิงที่มีอายุการดำเนินรายการยาวนานถึง 9 ปี โดยเริ่มจัดเมื่อ พ.ศ. 2534 ที่สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่น 88.0 เมกกะเฮิรตซ์ สไมล์ เรดิโอ เริ่มแรกจัดทุกวันอาทิตย์ เวลา 20.00 – 24.00 น. มีผู้ดำเนินรายการคือ คุณกิตติพัฒน์ ลิ้มพะสุต และ คุณเกษม พุทธิเรืองศรี ต่อมาได้มีการปรับเปลี่ยนผู้ดำเนินรายการบางคนเนื่องจากภารกิจส่วนตัว แต่ผู้ดำเนินรายการหลักยังคงเป็นคุณกิตติพัฒน์ ลิ้มพะสุต และได้มีการย้ายคลื่นวิทยุมาหลายที่ตามสถานการณ์ จนปัจจุบันได้อยู่ที่สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่น 103.0 เมกกะเฮิรตซ์ วันจันทร์ – วันศุกร์ เวลา 21.00 – 23.00 น. รูปแบบของรายการเป็นไปในลักษณะของการพูดคุยระหว่างผู้ดำเนินรายการและแขกรับเชิญ รวมถึงการพูดคุยทางโทรศัพท์และการตอบจดหมายของผู้ฟังด้วย ซึ่งการเปิดให้มีการพูดคุยทางโทรศัพท์นั้นก็เพื่อให้ผู้ฟังได้มีส่วนร่วมกับการดำเนินรายการและเป็นการสร้างการสื่อสารแบบระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication) ระหว่างผู้ดำเนินรายการและผู้โทรที่โทรศัพท์เข้ามาในรายการ ซึ่งทำให้ผู้ฟังรู้สึกเป็นกันเองและรู้จักเป็นการส่วนตัวกับผู้ดำเนินรายการอีกด้วย กลุ่มผู้ฟังเป้าหมายของรายการ “ถามมาซิ... โดน” คือ กลุ่มวัยรุ่น ซึ่งเป็นนักเรียน นักศึกษาและคนทำงานในช่วงต้น ๆ ที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยมีเป้าหมายเป็นเวทีให้วัยรุ่นได้แสดงออกในเรื่องที่ถูกต้อง ได้มีโอกาส แสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ และได้ผ่อนคลายความเครียดจากชีวิตประจำวัน ซึ่งทั้งนี้ทางรายการก็ได้มีการแทรกความรู้และสาระต่าง ๆ เข้าไปในระหว่างการพูดคุยด้วย จุดเด่นของรายการอยู่ที่ความสนุกสนาน การพูดคุยที่เป็นกันเอง โดยที่ผู้ฟังสามารถติดต่อสื่อสารกับผู้ดำเนินรายการได้หลายทาง คือ โทรศัพท์ วิทยุติดตามตัว จดหมายและ อีเมล (E – Mail) รวมทั้งทางโฮมเพจที่ <http://www.radioshowthailand.com>

รูปแบบของรายการ “ถามมาซิจ๊ะ...โดน” อาจจะกล่าวได้ว่าเป็นลักษณะของ สันทนาการบันเทิง (Entertain Talk Show) ทางรายการวิทยุ ที่มีความเป็นจริงเป็นจังและมีลักษณะ ของรายการสันทนาการบันเทิงมากที่สุด ในปัจจุบันถึงแม้จะมีรายการอื่น ๆ เพิ่มขึ้นมา และมีแนวโน้ม จะเพิ่มมากขึ้นอีกในอนาคต แต่ก็ยังไม่มีรายการใดประสบความสำเร็จเท่ากับรายการ “ถามมาซิ จ๊ะ...โดน”

วิฑูร วัทธัญญ นักจัดรายการวิทยุที่มีชื่อเสียง ได้กล่าวถึงรายการวิทยุในรูปแบบนี้ ว่า...

“ในอดีตไม่ค่อยมี เพราะมีข้อห้ามสำหรับการคุยโทรศัพท์ที่เข้ามาในรายการ (Phone-In) แบบสด แต่จะให้มีการอัดเทปการสนทนาทางโทรศัพท์ แล้วจึงนำมาเปิดในรายการ สำหรับรูปแบบรายการวิทยุที่เป็นรายการพูดคุย (Talk Program) นั้น ห้ามพูดถึงเรื่องการเมือง สถาบันพระมหากษัตริย์และหมอดู เพราะถือว่าเป็นการหมิ่นเหม่ผู้ฟัง สำหรับการขอเพลงนั้นจะใช้ การขอเพลงทางไปรษณีย์ โดยเป็นการขอเพลงให้กัน แต่ต่อมาในยุคของ จอมพล ถนอม กิตติขจร ได้มีการสั่งห้ามขอเพลงให้กัน”

คุณวิฑูรยังให้ความเห็นต่อรายการ ถามมาซิจ๊ะ...โดน ว่า เป็นรายการบันเทิง เบาสมอง คลายเครียด และเป็นเหมือนการแสดงสด โดยใช้ปฏิภาณส่วนตัวของผู้ดำเนินรายการ ในด้านเนื้อหาของรายการ อาจได้ประโยชน์มากบ้างน้อยบ้าง แล้วแต่ประเด็นของเรื่องที่น่าเสนอ โดยมีสอดแทรกความรู้ใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา และสำหรับในส่วนของผู้ดำเนินรายการนั้น มีการ เข้ากันได้เป็นอย่างดี ต้องมีครบทุกคนไม่สามารถขาดคนใดคนหนึ่งได้ เช่น เรื่องโทนเสียงที่แตก ต่างกันแต่แนวทางการพูดเป็นแนวเดียวกัน คือ มีความสนุกสนานเฮฮาเหมือนเพื่อน ๆ กำลังคุยกัน อยู่ ซึ่งมุมมองแต่ละคนอาจแตกต่างกันบ้างเพื่อให้รายการมีสีสัน เมื่อฟังครั้งแรกรู้สึกว่าเป็น รายการที่แปลกดี สนุกสนาน เฮฮา จนต้องตามฟังอีก โดยมีรูปแบบที่แหวกแนวไม่ต้องดูคลื่นก็ สามารถรู้ได้ และงานด้านการผลิต (Production) รวมทั้งการนำเสียงประกอบ จิงเกิ้ล (Jingle) ที่ใช้ในรายการเข้ากับรูปแบบของรายการและมีความแปลกแหวกแนวดี”

ม.ร.ว. รุจยภา อภากร กรรมการผู้จัดการใหญ่ บริษัท บรอดคาสติ้ง เน็ตเวิร์ค ไทยแลนด์ จำกัด (Broadcasting Network Thailand Co.,Ltd.) ผู้บริหารรายการวิทยุ 94.5 เลิฟ เอฟ เอ็ม (94.5 Love FM) ได้กล่าวถึงรายการในรูปแบบนี้ว่า

“ในอดีตมีอยู่พอสมควร ซึ่งในต่างประเทศนั้น เรียกว่าวิทยุชุมชน (Community Radio) โดยจะเป็นรายการวิทยุเฉพาะกลุ่ม ซึ่งในเมืองไทยมีรายการหนึ่งที่โด่งดังมากนั่นคือ รายการของ คุณประจวบ จำปาทอง เป็นการหยิบยกเอาข่าวชาวบ้านมาเล่าและทำเสียงพากย์ เพื่อให้มีสีสันมากขึ้น โดยมีผู้ดำเนินรายการ 2 – 3 คน และอีกรายการคือ รายการของคุณเสกสรรค์ ภู่ประดิษฐ์ เป็นรายการเกี่ยวกับการรายงานข่าวสารในวงการบินและวงการเพลง โดยคุณ เสกสรรค์ เป็นผู้ดำเนินรายการผู้เดียวและมีรายการลักษณะนี้อีก คือ รายการซันเดย์ สเปเชียล (Sunday Special) ในสังกัดของบริษัท ไนท์สปอต โปรดักชั่น (Nite Spot Production) ซึ่งมีผู้ดำเนินรายการ 3 คน คือ น้านัท นารงค์และคุณจิรพรรณ ลิ้มไทย โดยเป็นรายการตอบจดหมาย และมีช่องทางการสื่อสารเพียงช่องทางเดียว”

สำหรับรายการถามมาซิ...โดน ม.ร.ว. รุจยภา ได้ให้ความเห็นว่า เป็นรายการที่มีความน่าสนใจ มีความแปลกใหม่ในเรื่องของแนวความคิดหลัก (Concept) ที่เป็นการประชดเสียดสี แต่ไม่ใช้การก้าวร้าว รูปแบบรายการ เป็นรายการที่น่าสนใจ เพราะไม่เคยมีใครทำมาก่อน โดยที่ผู้ดำเนินรายการเป็นคนสร้างสรรค์ (Create) เป็นผู้ผลิต (Producer) เองขึ้นมาทั้งหมด ทำให้ทั้งเบื้องหน้าและเบื้องหลัง มีความสัมพันธ์กันค่อนข้างดี ข้อมูลที่ใช้ประกอบและวิธีการนำเสนอ มีสัดส่วนที่เหมาะสม มีการเตรียมการเป็นอย่างดี มีการตั้งหัวข้อ มีการหาข้อมูลวางรูปแบบ (Pattern) และอารมณ์ (Mood) ได้ดี สำหรับในส่วนการผลิต (Production) เห็นได้ชัดเจนว่า มีการเตรียมการล่วงหน้า (Pre – Production) อย่างมาก เพราะมีเสียงประกอบ (Sound Effect) และ จิงเกิ้ล (Jingle) สำหรับประกอบในรายการตามที่ได้กำหนดแนวความคิด (Concept) ของรายการ ถ้าเป็นผู้ฟังรายใหม่ ๆ ที่ฟังในครั้งแรกอาจจะตามแนวคิดไม่ทันต้องใช้เวลาพักหนึ่งจึงจะเข้าใจ และในส่วนของผู้ดำเนินรายการแต่ละคนก็จะมีลักษณะที่แตกต่างกันในด้านของบุคลิกและความคิด แต่ก็จะมีทักษะในการเข้าถึงกลุ่มวัยรุ่นในระดับที่น่าพอใจ ซึ่งโดยสรุปแล้ว ม.ร.ว. รุจยภา กล่าวไว้ว่า รายการ ถามมาซิ...โดน มีความแตกต่างกับรายการวิทยุอื่น ๆ ดังนี้

1. การใช้เสียงประกอบในรายการ (Sound Effect) และ จังหวะ (Jingle)
2. การเตรียมการผลิตล่วงหน้า เช่น ประเด็นสนทนา ประเด็นในการสร้างอารมณ์
ขึ้น
3. การสร้างเนื้อเรื่อง (Content) ของรายการเป็นการเตรียมตัว ไม่ใช่เรื่องเฉพาะ
หน้าในระหว่างที่กำลังดำเนินรายการ

วิโรจน์ ควันธรรม ผู้ดำเนินรายการเอ็ม จอย เอ็ม แจม (M Joy M Jam) ที่คลื่น
94.5 เมกกะเฮิร์ตซ์ วันอาทิตย์ เวลา 20.00 น. - 24.00 น. ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับรายการ
ประเภทสนทนาบันเทิงว่า

“ในอดีตนั้น มีรายการประเภทนี้น้อยมาก แต่ในปัจจุบันกลับเริ่มมาเป็นที่นิยม
มากขึ้น มีหลายสถานีวิทยุที่ได้นำเสนอรายการประเภทนี้ขึ้นมา ถ้ารายการในอดีตที่เป็นที่รู้จัก
กันบ้าง คือ รายการครอบครัวवाल ของ ม.ร.ว. ถนัดศรี สวัสดิวัตน์ แต่ยังไม่ถึงขนาดเป็นที่จดจำ
ได้มากนัก แต่ถ้าในปัจจุบันนี้มีรายการ “ถามมาซิอะ...โดน” ที่มีคนฟังรู้จักเป็นจำนวนมาก
และสามารถจดจำได้ รวมทั้งคอยติดตามฟังแม้จะมีการย้ายสถานีที่จัดรายการหลายครั้งก็ตาม”

เทวัญ วนะภุติ ผู้ดำเนินรายการโซลิด โกลด์ ซันเดย์ (Solid Gold Sunday) คลื่น
94.5 เมกกะเฮิร์ตซ์ ได้แสดงความเห็นว่า

“ในอดีตไม่มีรายการประเภทนี้เหมือนในปัจจุบัน แต่จะมีรายการพูดคุยที่มีสาระ
เช่น รายการของอาจารย์ระพี สาคริก เป็นการพูดคุยเรื่องกล้วยไม้ มีนายหนวยกับดุษฎี ณ บาง
น้อย พูดคุยเกี่ยวกับเหตุการณ์ข่าวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรวมทั้งมีการวิจารณ์ข่าวนั้นไปด้วย สำหรับใน
ปัจจุบันที่เห็นกันอยู่ก็คือ รายการ “ถามมาซิอะ...โดน” และรายการแซท แอนด์ ซัน (SAT&SUN)
ที่จัดได้ว่าเป็นรายการสนทนาบันเทิง”

ศลินนา ภูเอี่ยม ผู้ดำเนินรายการวิทยุคลื่น 104.5 เมกกะเฮิร์ตซ์ วี เอฟ เอ็ม (V FM)
ได้กล่าวว่า

“รายการถามมาซิจ๊ะ...โดน เป็นรูปแบบรายการที่น่าสนใจเพราะสามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานที่ต้องการ นั่นคือ อารมณ์ขัน ความสุข และเสียงหัวเราะ เพราะเนื้อหาไม่เครียดจนเกินไป แต่ก็ไม่ใช่สาระจนเกินไปเช่นกัน ซึ่งไม่ใช่นักที่ผู้ดำเนินรายการจะพูดให้คนฟังขำและหัวเราะออกมาได้ ดังนั้นถือว่าเป็นความสามารถเฉพาะตัวของผู้ดำเนินรายการ หรือ อาจกล่าวได้ว่าเป็นรายการพูดคุย (Talk Show) ที่ประสบความสำเร็จในการดึงดูดคนฟังให้อยู่ได้ตลอดไม่เปลี่ยนแปลงไปที่อื่น โดยเฉพาะการพูดคุยทางโทรศัพท์ถือเป็นการดึงดูดใจสำหรับผู้ที่ต้องการแสดงความคิดเห็นได้เป็นอย่างดีซึ่งอาจจะเป็นไปได้ที่ผู้ดำเนินรายการมั่นใจในกลุ่มผู้ฟังเป้าหมายที่ชัดเจน นั่นคือ นักเรียน นิสิต นักศึกษา ตลอดจนจนถึงคนวัยทำงานที่มีความมั่นใจกล้าแสดงออก แต่ไม่ก้าวร้าว”

ส่วนการผลิตรายการ คุณศลิษา ได้กล่าวว่า รายการถามมาซิจ๊ะ...โดน มีแนวความคิดเชิงสร้างสรรค์ (Creative Idea) ที่ดี โดยเห็นได้จากการจัดทำสปอต (Spot) ตลอดรายการ ซึ่งส่วนมากหยิบยกมาจากสิ่งที่อยู่รอบ ๆ ตัวที่หลายคนคาดไม่ถึง และเนื้อหาของเสียงจิงเกิ้ล (Jingle) หลาย ๆ ตัวไม่ได้เน้นตัวสินค้า แต่เน้นการสร้างสรรค์สังคม และยังมีเสียงประกอบ (Sound Effect) ประกอบตลอดรายการ ทำให้เกิดสีสันและอารมณ์ร่วมของผู้ฟัง นอกจากนี้ คุณศลิษา ยังให้ความเห็นในฐานะของผู้ทำรายการวิทยุด้วยกันว่า ขั้นตอนการผลิต (Production) ของรายการนี้มีความละเอียดมาก เห็นได้จากทุกช่วงตั้งแต่เปิดรายการจนจบรายการ มีการวางแผนไว้ตลอด มีการใช้จิงเกิ้ล (Jingle) ที่เหมาะสมในช่วงนั้น หรือเสียงแทรกประกอบ (Drop In) และเสียงประกอบ (Sound Effect) แปลก ๆ เช่น เสียงชักโครก ซึ่งเรียกสร้างความสนใจได้มาก ทำให้กลายเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของรายการเอง

จากระยะเวลาอันยาวนานกว่า 9 ปี ที่รายการ “ถามมาซิจ๊ะ...โดน” ยืนหยัดอยู่บนถนนสายวิทยุ ตลอดจนการได้รับการเลือกให้เป็น 1 ใน 5 ของรายการวิทยุ จากการสำรวจของนิตยสาร Life & Family ฉบับที่ 56 ปีที่ 5 พฤศจิกายน 2543 รวมถึงการที่ผู้ดำเนินรายการ “ถามมาซิจ๊ะ...โดน” ได้รับติดต่อขอสัมภาษณ์ทางสื่อต่าง ๆ ทั้งรายการโทรทัศน์ นิตยสาร และหนังสือพิมพ์ ย่อมเป็นเครื่องยืนยันได้ว่า รายการดังกล่าวได้รับความนิยมจากผู้ฟังและได้รับความสนใจจากสังคมเป็นอย่างมาก หากจะพิจารณาจากทัศนคติและความคิดเห็นของบุคคลที่มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการผลิตและสร้างสรรค์รายการวิทยุอื่น ๆ ที่มีต่อรายการ “ถามมาซิจ๊ะ...โดน” เสียงวิพากษ์วิจารณ์จากสื่อต่าง ๆ และจดหมายติชมรายการจากผู้ฟัง

รายการแล้ว จะพบว่าทุกท่านได้เห็นตรงกันว่าความสำเร็จของรายการ “ถามมาซีจี้...โดน” คือ การนำเอาอารมณ์ขันมาใช้ในการดำเนินรายการ ดังนั้นจึงเป็นเรื่องน่าสนใจในการที่จะศึกษา ถึงรูปแบบและเนื้อหาของรายการ รวมถึงเทคนิคและวิธีการนำเอาอารมณ์ขันมาใช้ในการรายการ ซึ่งจะเป็นการอธิบายปรากฏการณ์ของการใช้อารมณ์ขันในรายการวิทยุประเภทปกิณกะบันเทิง โดยเลือกใช้ความประสบความสำเร็จของรายการ “ถามมาซีจี้...โดน” เป็นกรณีศึกษา

ปัญหำนำการวิจัย

1. รูปแบบและเนื้อหาของรายการวิทยุประเภทปกิณกะบันเทิงของรายการ “ถามมาซีจี้...โดน” มีลักษณะอย่างไร
2. เทคนิคและวิธีการนำเสนออารมณ์ขัน ในรายการวิทยุประเภทปกิณกะบันเทิงของรายการ “ถามมาซีจี้...โดน” มีลักษณะอย่างไร

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบและเนื้อหาของรายการวิทยุประเภทปกิณกะบันเทิงของรายการ “ถามมาซีจี้...โดน”
2. เพื่อศึกษาเทคนิคและวิธีการนำเสนออารมณ์ขัน ในรายการวิทยุประเภทปกิณกะบันเทิงของรายการ “ถามมาซีจี้...โดน”

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิเคราะห์รูปแบบและเนื้อหาของรายการวิทยุประเภทปกิณกะบันเทิงของรายการ “ถามมาซีจี้...โดน” ครั้งนี้ ศึกษาจากเทปบันทึกเสียงรายการวิทยุ ซึ่งบันทึกจากการออกอากาศจริงในระหว่างวันที่ 1 เมษายน 2543 ถึงวันที่ 30 มิถุนายน 2543 (จำนวน 60 วัน วันละ 2 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 120 ชั่วโมง) และเทปรวมฮิตรายการถามมาซีจี้...โดน ระหว่าง พ.ศ. 2535 – พ.ศ. 2539 จำนวน 6 ม้วน

ข้อสันนิษฐานการวิจัย

รูปแบบของรายการ “ถามมาซิจ๊ะ...โดน” เป็นการผสมผสานระหว่างรายการประเภทสนทนาต่าง ๆ และรายการประเภทปิกนกะบันเทิง เนื้อหาของรายการจะเป็นเกี่ยวกับสาระความรู้และความบันเทิง และอารมณ์ขันที่ถูกนำมาใช้ในรายการนั้นมาจากตัวผู้ดำเนินรายการและการใช้เสียงประกอบ

นิยามศัพท์

1. รายการวิทยุประเภทบันเทิง (Variety Entertainment radio)

หมายถึง รายการวิทยุที่ประกอบไปด้วยช่วงย่อย ๆ หรือช่วงเบ็ดเตล็ดเล็ก ๆ น้อย ๆ หลายเรื่องรวมอยู่ในรายการเดียวกัน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อความบันเทิงและความสนุกสนานเป็นหลัก ซึ่งในที่นี้หมายถึงรายการถามมาซิจ๊ะ...โดน

2. เนื้อหา (Content)

หมายถึง เรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่มีการหยิบยกมาพูดในรายการถามมาซิจ๊ะ...โดน

3. รูปแบบการนำเสนอ (Presentation)

หมายถึง ลักษณะที่ปรากฏในรายการ รวมทั้งสภาพแวดล้อมทางเทคนิคที่ประกอบขึ้นเป็นรายการ “ถามมาซิจ๊ะ...โดน” คือ ผู้ดำเนินรายการ รูปแบบการสนทนา สีสันการพูด ภาษาที่ใช้เพลงประกอบ และ เสียงประกอบ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ประโยชน์ทางวิชาการ

- ใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงในด้านการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องรายการวิทยุประเภทสนทนาบันเทิง และการใช้อารมณ์ขันในสื่ออื่น ๆ

ประโยชน์ทางวิชาชีพ

- ใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับผู้สนใจในวิชาชีพเกี่ยวกับการผลิตและสร้างสรรค์
รายการวิทยุประเภทสนทนาบันเทิง

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย